

Singer naajmasjien

W. (Wim) Dooren

Het project begon nadat mijn moeder van haar appartement naar een verpleeghuiskamer was verhuisd.

Net als bij vroegere verhuizingen, kwam weer dat tunnelvormige houten koffertje tevoorschijn met daarin haar oma's naaimachine.

Gezien had ik het apparaat nog nooit: dat koffertje zat op slot en het sleuteltje was onvindbaar. Het slotje forceren was en bleef heel lang taboe.

Evenwel, op enig moment hoefde ik mijn nieuwsgierigheid niet langer meer te bedwingen.

Wat bleek: er kwam zowaar een Singer naajmasjien tevoorschijn, ooit door de expressionist Paul van Ostaijen opgevoerd in zijn 'Huldegedicht aan Singer'.

Het gedicht zoals dat in 1969 was voorgedragen in De Nieuwe Komedie; wat me toen compleet verpletterde.

Een foto-idee ontstond: laat ik Van Ostaijens tekst fotografisch verbinden met met het zwartglimmende erfstuk.

Het werd mijn eerste fotoklus begin 2020; in de studio aan de slag met de Singer, die ongeveer honderd jaar geleden was gemaakt.

Cruciaal was goeie beheersing van *low-key* verlichting: een zwart ding tegen een zwarte achtergrond in een volledig verduisterde ruimte.

Uiteindelijk: een arrangement van vier flitslampen gestoken in paraplu's en andere lichtvormers.

Steeds het flitslicht meten, de richtingen van het licht uitproberen, afstand tussen flitser en onderwerp, idem die tussen flitser en achtergrond, de wet van de kwadratische lichtafval, kortom:

De techniek van studiofotografie, het werd mijn eigen meesterproef!

Van Ostaijen schreef het gedicht in Berlijn ergens in de periode 1918 - 1921. Oud gedicht, andere tijd, handig om hier enkele dingen uit te lichten.

Namen

Paul van Ostaijen leefde van 1896 tot 1928 (32 jaar).

Hij was een modernistisch Vlaams dichter en prozaschrijver. Expressionistisch, ook in de typografie en bladspiegel van zijn gedrukte gedichten.

Bij het grote publiek is hij onder meer bekend om zijn gedicht *Huldegedicht aan Singer*. De afdruk hier laat zijn expressionistische typografie zien.

Van Ostaijen was een links-progressieve flamingant, die tijdens de Eerste Wereldoorlog in Antwerpen anoniem schreef voor een activistische krant.

Dat leidde tot justitiële vervolging. Vlak voor het officiële einde van de Eerste Wereldoorlog vluchtte hij daarvoor naar Duitsland en leefde tot mei 1921 in ballingschap in Berlijn.

Floris Jaspers (1889- 1968), was kunstschilder en bevriend met Van Ostaijen. Die vriendschap bekoelde toen Van Ostaijen vond dat Jaspers zich teveel overgaf aan commercieel werk. Alsof hij zo'n moderne naaimachine had gekocht om vlotte werkjes te maken voor de snelle verkoop. Een deel van Jaspers' werk is in het bezit van museum Belvédère in Oranjewoud, nabij Heerenveen.

De **kerkvader Augustinus**, leefde van 354 tot 430 in Carthago (het tegenwoordige Tunis in Noord-Afrika). Hij deed niets met naald en draad.

Genoveva van Brabant is personage in een middeleeuws volksverhaal, de 8e eeuw: ver voor de Singer massaproductie begon in 1863 in New Jersey, USA.

In het gedicht komt ook ene **Hans Sachs** voorbij. Een in Duitsland nog steeds bekende singer/songwriter (Meistersanger), uit de eerste helft van de 16e eeuw. De Bob Dylan van zijn tijd. De componist Wagner maakte later over deze figuur een opera. En ook al had Hans Sachs recht op een Singer: die dingen waren er in zijn tijd toch echt nog niet.

De **Jungfrau von Orleans**, titel van een toneelstuk uit 1801, is de bekende Jeanne d'Arc. Zij stierf in 1431, 19 jaar oud, op een brandstapel te Rouen, gevolg van een kerkelijk vonnis.

Potjeslatijn

Panem et Singerem: Variant op (geef het volk) Brood en Spelen (*panem et circenses*): Brood en Singers. Freek de Jonge speelde ooit met dezelfde uitdrukking: 'Geef het Volk Oren Brood en Spelen'.